

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник ректора ХНАДУ

професор _____ Гладкий І.П.

“ ___ ” _____ 2017 року

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Трудове право

(повна назва навчальної дисципліни)

підготовки

бакалавра

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань

07-управління та адміністрування

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

073 менеджмент

(шифр і назва напрямку підготовки)

(шифр № 9)

Розроблено та внесено: кафедрою міжнародної економіки
(повне найменування кафедри)

Розробники програми: к.ю.н., доцент Селезень С.В.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2017 р.
(номер) (та дата протоколу)

Завідуючий кафедрою д.е.н., проф. _____ (науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис) Д.А.Горовий (ПІБ завідувача кафедри)

“**Узгоджено**”¹
Завідуючий кафедри управління та адміністрування
(назва випускної кафедри)
професор _____ (вчене звання) _____ (підпис) О.М.Криворучко (ПІБ завідувача кафедри)
“ _____ ” _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

“**Узгоджено**”
Декан факультету управління та бізнесу
(повна назва факультету, де читається дисципліна)
професор _____ (вчене звання) _____ (підпис) Дмитрієв І.А. (ПІБ декана)
“ _____ ” _____ 20 _____ року
(день) (місяць) (рік)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

¹ якщо програма навчальної дисципліни розроблена для декількох напрямів підготовки (спеціальностей), то узгодження робиться з кожною випускаючою кафедрою

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Трудове право» складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки (спеціальності) **073 менеджмент - бакалавр**
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня) (назва напрямку для бакалавра (спеціальності для магістра))

1.1 **Метою** вивчення дисципліни є опанування студентами основних положень трудового права України та навчитися застосовувати їх у практичній діяльності.

1.2. **Предметом навчальної дисципліни** є трудові відносини, тобто суспільні відносини, що виникають у процесі застосування людиною своїх здібностей у виконанні певної трудової функції.

1.3. **Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння специфічної фахової термінології, формування професійно грамотної юридичної мови, як важливого компонента правової культури майбутнього фахівця, що дозволить на більш високому рівні в подальшому вивчати інші юридичні науки; розвиток логічного мислення, уміння аргументувати власну позицію, розвиток творчих нахилів студентів; вироблення елементарних навичок дослідницької діяльності.

1.4. По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: основні положення індивідуального та колективного трудового права, предмет, джерела, принципи, суб'єкти трудового права;

вміти: орієнтуватися у системі джерел трудового законодавства України, аналізувати, узагальнювати та правильно застосовувати норми трудового законодавства України на практиці, роз'яснювати їх зміст іншим, розрізняти відносини, що регулюються трудовим правом та відносини, що регулюються іншими галузями права, складати та оформлювати документи правового характеру з трудових відносин, користуватися правовою термінологією;

мати чітке уявлення про коло застосування трудових відносин.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Трудове право» вивчається у другому семестрі і всі знання, вміння і навички, отриманні після її вивчення, необхідні студенту для застосування їх на практиці та формування здібностей у вирішенні певних задач у трудових правовідносинах – все це становить основу майбутньої професійної діяльності, на засадах даної дисципліни базується вивчення господарського права (законодавства), договірної права, основ підприємництва.

(вказати які дисципліни передують її вивчення, та які подальші дисципліни потребують її вивчення)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання ²
Кількість кредитів - <u>3</u> Кількість годин - <u>90</u>	нормативна (нормативна, за вибором ВНЗ, за вибором студента)	
Семестр викладання дисципліни	<u>3</u> (порядковий номер семестру)	(порядковий номер семестру)
Вид контролю:	залік (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	32	
- практичні, семінарські (годин)	16	
- лабораторні роботи (годин)		
- самостійна робота студентів (годин)	42	
- курсовий проект (годин)		
- курсова робота (годин)		
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)		
- залік		

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Загальна частина трудового права. Трудовий договір як особливий інститут трудового права.

Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права

Поняття трудового права, місце трудового права в системі права України. Предмет, метод і система трудового права. Метод трудового права, його особливості.

Функції трудового права. Основні принципи трудового права. Система трудового права. Правовий статус суб'єктів трудового права. Система трудового законодавства.

Поняття джерел трудового права, їх види. Локальні нормативні акти як особливе джерело трудового права.

Тема 2. Колективні договори і угоди.

Поняття та значення колективного договору. Правові підстави й умови укладення колективного договору. Сторони колективного договору. Строк дії колективного договору.

Зміст колективного договору. Права та обов'язки сторін колективного договору. Нормативні та зобов'язальні положення колективного договору.

Структура і порядок прийняття колективного договору. Поняття та види

² Якщо дисципліна на заочній (дистанційній) формі навчання не викладається, то графа "заочна форма навчання" відсутня.

колективних угод.

Тема 3. Укладення трудового договору.

Трудовий договір: поняття, характеристика, сторони. Зміст і форма трудового договору. Юридичні гарантії при прийомі на роботу Порядок укладення, види трудового договору.

Види трудових договорів. Трудовий договір про тимчасову та сезонну роботу. Трудовий договір про тимчасову та сезонну роботу. Трудовий договір про суміщення професій і посад. Сумісництво. Контракт як особлива форма трудового договору.

Тема 4. Зміна трудового договору.

Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень. Постійні та тимчасові переведення. Переведення у разі виробничої потреби та простою. Переведення на легшу роботу за станом здоров'я.

Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Тема 5. Припинення трудового договору.

Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація. Порядок та підстави розірвання трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника, власника або уповноваженого ним органу.

Порядок звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

Розділ 2. Робочий час та час відпочинку. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Трудові спори

Тема 6. Робочий час та час відпочинку.

Поняття робочого часу і значення його правового регулювання. Правові нормативи робочого часу. Види робочого часу. Режим та облік робочого часу і порядок його встановлення. Ненормований робочий день. Надурочні роботи і порядок залучення до них. Поняття і види часу відпочинку. Право працівника на відпустку і гарантії його реалізації. Види відпусток. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Щорічна додаткова відпустка, її види і порядок надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати і порядок їх надання.

Тема 7. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.

Поняття та структура заробітної плати. Основна та додаткова частини заробітної плати. Системи оплати праці та їх види. Тарифна система. Тарифна сітка і тарифна ставка. Відрядна та погодинна системи оплати праці.

Порядок виплати заробітної плати. Обмеження утримань із заробітної плати. Індексація заробітної плати.

Поняття гарантійних виплат. Види гарантійних виплат. Поняття компенсаційних виплат. Види компенсаційних виплат.

Тема 8. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

Поняття, значення та правове регулювання дисципліни праці за сучасних умов. Методи забезпечення дисципліни праці. Внутрішній трудовий розпорядок. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору. Юридична відповідальність

за порушення трудової дисципліни. Загальна та спеціальна відповідальність. Поняття, значення, функції матеріальної відповідальності сторін трудового договору. Підстава та умови матеріальної відповідальності працівників. Її відмінності від цивільно-правової відповідальності. Види матеріальної відповідальності працівників. Правове регулювання охорони праці. Пільги для працівників які, поєднують роботу з навчанням

Тема 9. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.

Порядок вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів. Органи з розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів, основні принципи їх організації. Розгляд індивідуальних трудових спорів судом. Поняття і види колективних трудових спорів. Порядок вирішення колективних трудових спорів. Органи з вирішення колективних трудових спорів: примирна комісія, трудовий арбітраж. Порядок їх створення та компетенція. Національна служба посередництва та примирення. Право на страйк і його реалізація

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Базова

1. Прокопенко В. І. Трудове право України. Підручник: 3-ге вид., - Х.: Консум, 2011.
2. Трудове право України : Підручник / Н.Б. Болотіна, Г.І. Чанишева, Т.М. Додіна та ін. - 2-ге вид., стер. - К. : Знання, 2012. - 563 с. - (Вищ. освіта ХХІ ст).
3. Трудове право України : Академ. курс: Підруч. / За ред. П.Д. Пилипенка. - К. : Ін Юре, 2011. - 536 с.
4. Селезень, С. В. Трудове право України : конспект лекцій / С. В. Селезень, Я. Г. Гриньова ; ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2006. - 79 с.
5. Прокопенко, В. І. Трудове право України : підручник / В. І. Прокопенко. - 3-ге вид., перероб. та доп. - Х. : Консум, 2002. - 527 с.
6. Селезень, С. В. Трудове та цивільне право : конспект лекцій / С. В. Селезень, О. М. Перунова ; М-во освіти і науки України ; ХНАДУ. - Х. : ХНАДУ, 2009. - 151 с.
7. Трудовое право Украины. Под ред. Чернышевой Г. И., Х. 1999.
8. Зуб И.В. Трудовое право России и Украины. Общие проблемы, общие решения // Государство и право – 1997 - №10.
9. Баранюк Ю. Особливості змісту трудових контрактів. // Право України. – 1998. – № 9. – с. 74.
10. Венедиктов В.С. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве. – Харьков: Консум, 1995. – 136 с.
11. Венедиктов В.С. Конспект лекций по трудовому праву Украины. – Харьков: Консум, 1998. – 262 с.
12. Карпенко Д.О. Трудове право України: Курс лекцій. – К.: МАУП, 1999. – 246 с.
13. Короткін В.Г. Трудове право: прийняття на роботу і звільнення. – К.: МАУП, 1999. – 88 с.

14. Пастухов В. Правові проблеми ринку праці в Україні. // Право України. – 1996. – С. 30 – 33.
15. Пилипенко П.Д. Про концепцію трудового права в Україні. // Право України. – 1993. – № 3. – С. 63 – 70.
16. Понікаров В.Д. Відпустки: розрахунок відпускних, оформлення, податковий та бухгалтерський облік. – Харків: Фактор, 1998. – 34 с.
17. Понікаров В.Д. Інвентаризація: оформлення, проведення, облік. – Харків: Фактор, 1998. – 54 с.
18. Прокопенко В.І. Трудове право України. – Харків: Консум, 1998. – 360 с.
19. Трудове право України. Курс лекцій. / За ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: Вільна Україна, 1996. – 286 с.
20. Трудове право України. Підручник. / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. – К.: Т-во "Знання", 2001. – 564 с.
21. Трудові спори: законодавство, коментар, судова практика. / Упорядники: В.А. Скоробагатько, М.І. Федішин. – К.: Істина, 2000. – 432 с.

Допоміжна

НОРМАТИВНІ АКТИ

22. Конституція України. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – с. 380-418.
23. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 1040 с.
24. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – Харків: Неофіт, 1997. – 230 с.
25. Кримінальний кодекс України. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 240 с.
26. Цивільний кодекс України. – Харків: 2004 – 127 с.
27. Закон України "Про зайнятість населення" // Відомості Верховної Ради України. – 2012 – ст. 170.
28. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 21. – ст. 252.
29. Закон України "Про охорону праці" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 46. – ст. 668.
30. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – ст. 19.
31. Закон України "Про колективні договори і угоди" // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – ст. 362.
32. Закон України "Про державну службу" // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 57. – ст. 49.
33. Закон України "Про основи соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 4. – ст. 21.
34. Закон України "Про пожежну безпеку" // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – ст. 21.
35. Закон України "Про оплату праці" // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – ст. 121.

36. Закон України "Про відпустки" // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – ст. 4.
37. Закон України "Про порядок вирішення колективних спорів (конфліктів)" // Офіційний вісник України. – 1998. – № 12. – ст. 435.
38. Закон України "Про індексацію грошових доходів населення" // Урядовий кур'єр. – 1998. – 5 січня.
39. Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" // Офіційний вісник України. – 1998. – № 38. – ст. 1889.
40. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" // Урядовий кур'єр. – 1999. – 24 вересня.
41. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" // Урядовий кур'єр. – 2000. – 12 березня.
42. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням" // Урядовий кур'єр. – 2001. – 18 січня.
43. Декрет КМУ "Про прибутковий податок з громадян" // Урядовий кур'єр. – 1993. – 6 січня.
44. Постанова КМУ "Про трудові книжки працівників" // Урядовий кур'єр. – 1993. – 9 березня.
45. Постанова КМУ "Про організацію робочих міст та працевлаштування інвалідів" // Урядовий кур'єр. – 1995. – 16 травня.
46. Постанова КМУ "Про обчислення розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності" // Урядовий кур'єр. – 1998. – 14 травня.
47. Постанова КМУ "Про максимальну величину фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, оподаткованого доходу (прибутку), сукупного оподаткованого доходу (граничну суму заробітної плати), з яких справляються страхові внески (збори) до соціальних фондів" // Урядовий кур'єр. – 2002. – 18 квітня.
48. Указ Президента України "Про стратегію подолання бідності" // Урядовий кур'єр. – 2001. – 18 серпня.
49. Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України, Конфедерацією роботодавців України та всеукраїнськими профспілками і профоб'єднаннями на 2002 – 2003 роки. // Урядовий кур'єр. – 2002. – 22 березня.
50. Інструкція зі статистики заробітної плати. // Галицькі контракти. – 1996. – 6 січня.
51. Методика обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги // Праця і зарплата. – 1999. – № 22.
52. Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій. // Урядовий кур'єр. – 1993. – 14 серпня.
53. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях. // Урядовий кур'єр. – 1993. – 18 серпня.
54. Положення про порядок укладання контрактів при прийманні на роботу працівників. // Урядовий кур'єр. – 1994. – 24 березня.

55. Положення про порядок компенсації робітникам частини заробітної плати у зв'язку з порушенням строків її виплати. // Урядовий кур'єр. – 1998. – 1 серпня.
56. Порядок обчислення середньої заробітної плати. // Урядовий кур'єр. – 1995. – 12 лютого.
57. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей. // Урядовий кур'єр. – 1995. – 18 лютого.
58. Правила відшкодування власником підприємства, установи і організації або уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків. // Праця і зарплата. – 1994. – № 17.
59. Тимчасове положення про умови і порядок оформлення іноземними громадянами дозволів на працевлаштування в Україні. // Офіційний вісник України. – 1997. – № 26. – ст. 64.

Інформаційні ресурси

60. [http //rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
61. [http //www.kmu.gov.ua/mainestat](http://www.kmu.gov.ua/mainestat).
62. [http //www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
63. [http //www.mlsp.gov.ua](http://www.mlsp.gov.ua)
64. [http //www.dkrp.gov.ua](http://www.dkrp.gov.ua)
65. [http //www.ukrdzi.com.ua](http://www.ukrdzi.com.ua)

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Методичні вказівки для практичних занять і самостійної роботи студентів з комплексом практичних і тестових завдань, питань для самостійної роботи студентів і тематики рефератів, питання до заліку.

(перелік засобів контролю успішності навчання студентів, які застосовуються: тести, екзаменаційні білети, тощо)

Розробники програми: к.ю.н., доцент кафедри міжнародної економіки Селезень С.В.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ розробників)

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни визначає її місце і значення у процесі формування фахівця, її загальний зміст, знання та уміння, які набуває студент у результаті вивчення дисципліни. Програма навчальної дисципліни містить у собі дані про обсяг дисципліни (у годинах та кредитах), перелік тем та видів занять, дані про підсумковий контроль тощо.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 5 років і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2-екземпляр залишається на кафедрі.

Форма в редакції ХНАДУ затверджена наказом ректора за №___ від __.06.2015 р.